

การพัฒนาบริการสาธารณะอย่างยั่งยืน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4
Sustainable Public Service Development of Local Administrative
Organizations in accordance with the Sangahavathu 4

วิลาสินี ทรรพคช¹, พระครูสิริธรรมาภิรต ผศ.ดร.², ดร.ชนิษฐา หอมตะโก³,
พระปลัดสุริยา อาภาโค⁴, พระมหายุทธนันท์ อตถจินโต⁵

Wilasinee Tupkoch¹, Ass.Prof.Dr.Phrakhrusiridhammpirat, ²
Dr.Kanitta Homtako³, Phrapaludsuriya Aphako⁴, Phramahayuttanan Attajinto⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช

¹⁻⁵Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus

Corresponding Author's Email: Wilasinee10702@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “การพัฒนาบริการสาธารณะอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาเป็นแนวทางในการพัฒนาบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการจัดบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของคนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้ในการพัฒนาบริการสาธารณะทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบไปด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มุ่งหวังในการให้การสงเคราะห์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำหลักธรรมนี้มาปฏิบัติในการพัฒนาบริการสาธารณะให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ด้วยกาย วาจา และใจที่ให้การสงเคราะห์ซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน ผลจากการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาบริการสาธารณะแล้วส่งผลให้เกิดการพัฒนาการให้บริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: 1. การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2. พัฒนาอย่างยั่งยืน, 3. สังคหวัตถุ 4

Abstract

The academic article titled “Sustainable Public Service Development of Local Administrative Organizations in accordance with the Sangahavathu 4 principle aims to study the Sangahavathu 4, which is a Buddhist dharma principle, as a guideline for the development of public services of local administrative organizations to be sustainable. In this regard, as local administrative organizations have the duty and power to organize public services and public activities for the happy benefit of the local people according to the principles of sustainable development, local administrative organizations should apply the Sangahavathu 4 principles to develop public services both in terms of society, economy, politics, and the environment to be sustainable continuously. The students have studied and researched information from documents, research textbooks, and various technological media, including the scriptures of the Tripitaka related to Sangahavathu 4 principles, which consist of giving, piyawaja, atthachariya, and samanattata, which are Buddhist dharma principles that aim to provide assistance by local administrative organizations, can apply this principle to practice in the development of public services for the people to respond to the needs of the people through physical, verbal and mental support that provides mutual assistance between local administrative organizations and the people. The results of the study showed that local administrative organizations can apply Sangahavathu 4 principles to develop public services, resulting in the development of public services that benefit the state and respond to needs of the people in a sustainable manner forever.

Keywords: 1. Public services of local administrative organizations, 2. Sustainable Development, 3. Sangahavathu 4

1. บทนำ

การปกครองท้องถิ่นไทยถูกกล่าวถึงเสมอ คือ การพัฒนาบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และนำไปสู่การพัฒนาประเทศโดยรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดทิศทางการจัดบริการสาธารณะตามขอบเขตที่กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจได้บัญญัติหน้าที่และอำนาจที่สำคัญในการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่นไว้ (วุฒิสสาร ต้นไชย, 2559 : 3) ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ได้บัญญัติให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการ

พัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจ โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการนั้นก็ได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560 : 74) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 บัญญัติให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และมาตรา 76 วรรคสาม กำหนดให้ รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560 : 19-20) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือเป็นหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานหลักในท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญภายใต้หน้าที่และอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ตามที่ได้รับภารกิจจากภารกิจ ยกตัวอย่างเช่น การบริการทางด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและโบราณสถาน ฯลฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างทัศนคติหรือจิตที่มิการให้บริการสาธารณะที่มีความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรมในหน่วยงานนั้น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำหลักพระพุทธศาสนาหรือพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้หรือการสงเคราะห์มาเป็นหลักในการกำหนดจริยธรรมเพื่อประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งในประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาบริการสาธารณะอย่างยั่งยืน ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กันอย่างเป็นธรรมและเป็นหลักธรรมที่สร้างเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้ คนรัก, หลักสังคหสงเคราะห์ อันนำมาซึ่งการประสานใจกัน การเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ การทำให้บุคคลและสังคมอยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกันด้วยความเป็นมิตรไมตรีอันดีตามที่พึงปรารถนา สำหรับ สังคหวัตถุ 4 มีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตตา 1) ทาน หมายถึง การให้ การเสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน (แบ่งปันไปมาระหว่างกัน) 2)

ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน (พูดจาจับใจ) 3) อตถจริยา หมายถึง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (ช่วยกิจการไป) และ 4) สมานัตตตา หมายถึง การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติตัวให้มีความเสมอต้นเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน (นิสัยเป็นกันเอง) (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548 อ้างถึงใน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2565) การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักพระพุทธศาสนาและเป็นหลักพุทธธรรมที่สืบทอดปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาปรับใช้ก็จะสามารถช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาการบริการสาธารณะที่มีการให้และสงเคราะห์กันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่เกิดการแย่งชิงและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสอดคล้องตามแนวนโยบายแห่งรัฐภายใต้คำกล่าวที่ว่า “ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

2. ความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

การให้บริการสาธารณะ (public service delivery) เป็นบทบาทหน้าที่ในการดำเนินกิจการที่รัฐต้องจัดทำขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการส่วนรวมของประชาชน โดยเป็นกิจการที่อยู่ในการอำนาวยการของรัฐ ทั้งการที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการเองหรือมอบให้หน่วยงานเอกชนเข้ามาดำเนินการแทนในกิจการนั้น ๆ (เสาวลักษณ์ ตีมัน, 2560 : 24) การบริการสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์การในส่วนภาครัฐรวมถึงภาคเอกชนบางองค์การ เพราะเป้าหมายสูงสุดขององค์การในการบริการสาธารณะ ก็คือ การทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี และมีความสุข ดังนั้น การที่จะทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีความสุขได้นั้น จะต้องผ่านการบริการที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานจากองค์การนั้น ๆ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะนั้น ๆ ด้วย (ชยิสรา จันทะโร, 2559 : 6) จึงเห็นได้ว่าการบริการสาธารณะเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้รับบริการและให้ความสำคัญกับรัฐในฐานะผู้ให้บริการ แต่ทั้งนี้ การจัดบริการสาธารณะก็ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการบริการสาธารณะประเภทใดและมีลักษณะเป็นเช่นไร ตามบริบทของสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารจัดการในช่วงเวลานั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การบริการสาธารณะก็ต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นวิชาการหลากหลายท่านได้ให้ความหมายและแนวคิดไว้สำหรับ “การบริการสาธารณะ” โดยสรุปและให้ความหมายไว้ ดังนี้ กล่าวคือ เสาวลักษณ์ ตีมัน สรุปไว้ว่า การให้บริการสาธารณะ หมายถึง การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมการเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกโดยคำนึงถึงลักษณะที่ตั้งการเดินทาง ความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งบริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยุติธรรม ทุกคนได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน (เสาวลักษณ์ ตีมัน, 2560 : 29)

สถาพร วิชัยรัมย์, ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ, ภัทรนันท์ เกิดในหล้า และจุฑารัตน์ จตุกุลได้อธิบายความหมายของการให้บริการสาธารณะ ว่าเป็นหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำโดยฝ่ายปกครอง คือ เป็นองค์กรหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการเตรียมการและปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายที่ฝ่ายบริหารกำหนดไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (สถาพร วิชัยรัมย์ และคณะ, 2019 : 120)

อำนาจ บุนนิตน์ไมตรี สรุปไว้ว่า บริการสาธารณะ คือ บริการที่จัดทำขึ้นโดยภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจัดทำโดยเอกชนแต่อยู่ในความควบคุมของรัฐเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชน และเพื่อสาธารณะประโยชน์ (อำนาจ บุนนิตน์ไมตรี, 2559 : 27)

ปิยากร หวังมหาพร ได้สรุปความหมายของคำว่า บริการสาธารณะ หมายถึง บริการความมั่นคง บริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่รัฐหรือผู้แทนจัดให้กับประชาชน ลักษณะการจัดบริการสาธารณะในปัจจุบันเจ้าหน้าที่รัฐจะทำหน้าที่ให้ข้อมูล สนับสนุนและสร้างพื้นที่ให้พลเมืองได้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ความเห็น รัฐดำเนินการส่งมอบบริการสาธารณะโดยร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทั้งภาคเอกชน องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชน ชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ (ปิยากร หวังมหาพร, 2556 : 41-42) ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การบริการสาธารณะเป็นกิจกรรมการบริการที่รัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนซึ่งอยู่ในการควบคุมของรัฐจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยความยุติธรรมและเท่าเทียมกันโดยมีเจ้าหน้าที่รัฐหรือข้าราชการเป็นกลไกและตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะไปสู่ประชาชนเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานในการให้ข้อมูล ให้การสนับสนุนและสร้างพื้นที่ให้พลเมืองได้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น เพื่อนำมาวางแผนและกำหนดเป็นนโยบายของฝ่ายบริหารในการให้บริการสาธารณะ รัฐจึงต้องกำหนดภารกิจในการให้บริการสาธารณะต่อภาคประชาสังคมที่รัฐให้บริการสาธารณะอย่างทั่วถึงด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน หากจะเปรียบเทียบระบบการบริหารราชการเปรียบเสมือนกับภาคธุรกิจการค้าแล้ว รัฐนั้นเปรียบเสมือนผู้ขายบริการหรือผู้ให้บริการ และผู้ที่มารับบริการก็คือประชาชน (ณัฐพงษ์ สัมฤทธิ์เดชขจร, 2557 : 20) รัฐจึงต้องมีการพัฒนาบริการสาธารณะในการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในทุกบริบทในทุกระดับพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และในระดับประเทศ โดยมีเป้าหมายสูงสุดในการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประโยชน์สาธารณะโดยรวม

3. การพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.1 ความหมายและแนวคิดภายใต้ความเป็นมาการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแยกความหมายของคำศัพท์ออกได้เป็น 2 รูปคำศัพท์ คือคำว่า “พัฒนา” มาจากคำว่า พัฒน หรือ พัฒนะ หมายถึง ทำให้เจริญ และคำว่า “ยั่งยืน” หมายถึง ยืนยง อยู่ยาวนาน ขอให้มีความสุขยั่งยืน, คงทน เช่น สังฆารโมจิริยังยืน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554) จากความหมายดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวสรุปความหมาย “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” หมายถึง การทำให้เจริญเติบโตและสามารถคงอยู่ได้อย่างยืนยงและยาวนาน สำหรับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจุดเริ่มต้นเริ่มมาจากการประชุมในระดับโลกเป็นการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on the Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดนในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ.1972) การประชุมในครั้งนั้นได้ให้ความตระหนักในวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบจากการใช้

ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก (จันญญา ไผทฉันท, 2561 : 58) ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแบบมุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development [WCED], 1990, p.43) หรือที่เรียกในอีกนามหนึ่งว่า คณะกรรมาธิการบรันด์แลนด์ (Brundtland) (กันยพร ธีรเวคิน, 2560 : 22, 24) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่องค์การสหประชาชาติตั้งขึ้นได้มีการนำเสนอรูปแบบใหม่ของการพัฒนาที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มุ่งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและได้กล่าวถึง การพัฒนาอย่างยั่งยืนว่าเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง (จันญญา ไผทฉันท, 2561 : 58) และได้มีการเขียนคำจำกัดความของคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ไว้ว่า (p.43) “Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.” แปลว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ “การพัฒนาที่สนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถของเขาในการที่จะสนองความต้องการของเขาเอง” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561 : 70) อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวิถีพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่เป็นการลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของแนวคิดนี้อยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรโลกและยังคงสามารถรักษาระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ไม่ให้เกิดภัยพิบัติของธรรมชาติ และมุ่งเน้นในการที่จะสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (เกษร เกษมชื่นยศ, 2563 : 18) จากแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เกิดขึ้นจากความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเป็นที่สนใจและให้ความสำคัญในระดับสากลเพิ่มมากขึ้น (จันญญา ไผทฉันท, 2561 : 60) ส่วนใหญ่แล้วคำว่าพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นคำที่ใช้ในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีแนวคิดในการพัฒนาจะมีกรอบแนวคิดในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับประเทศไทยได้นำกรอบแนวคิดมาเป็นวิถีการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบันที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยความต้องการของประชาชนรุ่นใหม่ในอนาคต โดยประเทศไทยได้นำแนวความคิดมาปรับใช้ในการขับเคลื่อนผ่านนโยบายแห่งรัฐซึ่งปรากฏ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 65 ประกอบพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 5 กำหนดให้มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ภายหลังมีพระราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 : 1) ภายใต้วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ มีการวางเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน

(Sustainable Development Goals : SDGs) โดยมีการวางกรอบเป้าหมายตัวชี้วัดต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยยึดหลักการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยการเพิ่มศักยภาพการผลิตบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลสัมฤทธิ์ภายใน 5 ปี และพัฒนาต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในอนาคตซึ่งเป็นเป้าหมาย ในระยะยาว (เกษรเกษมชี่นยศ, 2563 : 18, 22-23) ในการที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคนในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้พัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมในอนาคต

ดังนั้น จากความหมายและแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นเป็นกระบวนการสร้างความเจริญเติบโตในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนโดยสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อคงรักษาระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมไม่เกินศักยภาพการผลิตของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะมีการกำหนดวิธีการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันอย่างประนีประนอมและสามารถคงอยู่ได้อย่างยั่งยืนงและยาวนานโดยไม่เป็นการลดทอนหรือลดทอนความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นหลัง สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับโลกมาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

3.2 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ทุกภาคส่วน ทั้งในระดับสากล ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับใช้กับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสังคม (จันัญญา ไผทจันทร์, 2561 : 60) โดยเฉพาะการพัฒนาบริการสาธารณะในองค์กรภาครัฐการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นหลักการจัดองค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคนุชย์ และยังคงรักษาระบบนิเวศน์ธรรมชาติไว้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรเพื่อบรรลุความต้องการของคนุชย์ (วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี, 2565)

4. บทบาทหน้าที่และอำนาจในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานภาครัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามหลักกระจายอำนาจมีอำนาจและอิสระในการบริหารงานเพื่อตอบสนองตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดขอบเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเอง (วารินทร์ จันทรรัตน์ และองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบก, 2021 : 332) ซึ่งหน้าที่และอำนาจเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ได้บัญญัติให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามกฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่ และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย และในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่ และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ หรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการก็ได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560 : 74) นอกจากนี้ รัฐส่วนกลางได้มอบอำนาจการปกครองบางส่วนด้วยการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนราชการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบทั่วไป มี 3 ประเภท ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ 2) รูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการประชาชนในท้องถิ่นของตนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้การบริหารงบประมาณ บุคลากร และอำนาจในการบริหารจัดการทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ตลอดจนจัดทำบริการสาธารณะอื่น ๆ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลส่วนกลาง (วารินทร์ จันทรัตน์ และ องค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบก, 2021 : 331) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามบริบทพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจและตามที่รัฐได้มอบภารกิจถ่ายโอนเพื่อทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะโดยยึดถือว่าการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนจะต้องดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญสูงสุดในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้อำนาจการปกครองและการบริหารตามภารกิจงาน งบประมาณ และบุคลากร แต่ปัจจัยที่จะทำให้การบริการสาธารณะประสบความสำเร็จ ก็คือทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดขององค์กรที่จะต้องมีความสำคัญและจิตวิญญาณในการส่งมอบบริการที่ดีจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการ จึงจะส่งผลต่อรูปแบบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นหลักความจริงที่เป็นสากลและให้ความสำคัญในเรื่องของจิตวิญญาณ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท สอนให้เห็นทุกข์ มุ่งประโยชน์สุขของประชาชน และที่สำคัญหลักพุทธธรรมมีสถานภาพเป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติและได้รับผลการปฏิบัติมาแล้ว สอนในเรื่องของ การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมสามารถนำมาปฏิบัติได้ทั้งในการ

ทำงานและในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ หลักพุทธธรรมที่มีความสอดคล้องกับการให้บริการสาธารณะนั้นมีอยู่หลากหลายอยู่ที่เหมาะสมกับงานที่ให้บริการสาธารณะ ภายใต้บริบทและภารกิจหน้าที่และอำนาจ ที่แตกต่างกันในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะในระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถนำหลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรมมาสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณธรรมโดยอาศัยการกลมกล่อมเกลาของคนและสถาบันทางสังคมที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมกันมาอย่างยาวนาน เพื่อสร้างทุนทางสังคมแห่งการพัฒนาบริการสาธารณะ คือ ทุนแห่งการสงเคราะห์ คือ การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีจิตอันเป็นสาธารณะหรือจิตอาสา หรือที่เรียกว่า “จิตวิญญาน” (สุชาติ โพธิ์จักร, 2016 : 15, 17) แห่งการให้หรือการสงเคราะห์กันทั้งทางด้าน กาย วาจา ใจ ให้เกิดแก่ทรัพยากรมนุษย์ในสังคมเกิดเป็นสังคมแห่งการสงเคราะห์หรือสังคมแห่งการให้ โดยสืบทอดสังคมแห่งการสงเคราะห์หรือการให้ของคนรุ่นปัจจุบันที่ไม่เป็นการลดทอนหรือลดทอนสิทธิของคนรุ่นใหม่ในอนาคต ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการให้หรือการสงเคราะห์สืบทอดกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรมหนึ่ง ที่สอนในเรื่องของการสงเคราะห์หรือการให้ เรียกกันว่า “สังคหวัตถุ 4”

5. สังคหวัตถุ 4

5.1 ความหมายของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 แปลความหมายได้ว่า ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน เป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักของการครองใจคนเป็นหลักการยึดเหนี่ยวใจกันไว้และนำมาซึ่งวิธีที่ทำให้คนรักและเป็นหลักการสังคมสงเคราะห์ที่ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ สามารถทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เปรียบเสมือนลิมสลักรถที่ตรงตัวรถไว้ไม่ให้ชิ้นส่วนกระจัดไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548 อ้างถึงใน วิภีพิเศย สารานุกรมเสรี, 2565) สังคหวัตถุ 4 จึงเป็นธรรมสำหรับเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีและเป็นหลักการสงเคราะห์

5.2 องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 มีองค์ประกอบอยู่ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตดา ทาน (การให้) หมายถึง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ การแบ่งปัน การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนการให้ความรู้แนะนำสั่งสอน สามารถแบ่งประเภทของทาน ซึ่งเป็นการให้, การเสียสละ, และการบริจาคออกได้เป็น 2 อย่าง คือ อามิสทาน คือ การให้สิ่งของ และธรรมทาน คือ การให้ธรรม, การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ในสองอย่างนี้เป็นธรรมทานอันเป็นเลิศ อามิสทานช่วยค้ำจุนชีวิต ทำให้ผู้ที่ได้รับการให้ (ทาน) มีที่พึ่งอาศัย แต่สำหรับธรรมทานจะช่วยให้ผู้ได้รับการให้ (ทาน) นั้นรู้จักพึ่งตนเองได้ต่อไป ดังนั้น เมื่อให้อามิสทานแล้วผู้ให้ทาน

ก็พึงให้ธรรมทานแก่ผู้รับด้วย สำหรับผู้รับการให้ (ทาน) สามารถแยกการให้ (ทาน) สำหรับบุคคล ดังต่อไปนี้ 1) ปาฏิบุคลิกทาน ในบาลีเดิมเรียกว่า ปาฏิบุคลิก ทกขิณา กล่าวคือ เป็นของถวายหรือของให้ที่จำเพาะบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้ (ทาน) ที่เป็นการให้จำเพาะบุคคลหรือเป็นทานที่ให้เจาะจงตัวบุคคลหรือให้เฉพาะแก่บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง และ 2) สังฆทาน ในบาลีเดิมเรียกว่า สังฆตทา ทกขิณา กล่าวคือ ของถวายหรือของให้ที่ถึงในสงฆ์ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้แก่สงฆ์ซึ่งเป็นทานที่ถวายแก่สงฆ์เป็นส่วนรวม หรือให้แก่บุคคล เช่น พระภิกษุหรือภิกษุณีอย่างเป็นกลาง ๆ ในฐานะเป็นตัวแทนของสงฆ์ โดยอุทิศต่อสงฆ์ ไม่เจาะจงรูปหนึ่งรูปใด การให้ทานแก่บุคคลทั้งสองดังกล่าวข้างต้นนี้ พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญสังฆทานว่าเป็นเลิศ มีผลมากที่สุด ดังพุทธพจน์ว่า “เราไม่กล่าวว่า ปาฏิบุคลิกทานมีผลมากกว่าของที่ให้แก่สงฆ์ ไม่ว่าโดยปริยายใด ๆ” และได้ตรัสชักชวนให้สังฆทาน

1. ปิยวาจา หรือ (เปยยวัชชะ) หมายถึง การมีวาจาเป็นที่รัก มีวาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ่งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยินดี

2. อัจฉริยา (การประพฤติประโยชน์) หมายถึง การชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

3. สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ) หมายถึง การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรั้วร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป อ ปยุตโต), 2559 : 62, 143)

ภักชลา สุวรรณนวล, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรีธานี ได้สรุป สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนได้ทั้ง 4 ประการ คือ ทาน เป็นการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกัน ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและแบ่งปันน้ำใจบุคคลในหมู่ชนที่อยู่ร่วมกัน เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ปิยวาจา เป็นการพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ พูดด้วยจิตที่ปรารถนารู้จักกาลเวลาในการพูดอย่างเหมาะสม และรู้จักการใช้คำพูด เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน อัจฉริยา เป็นการช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ได้แก่ การสงเคราะห์เกื้อกูลกันของบุคคลในชุมชนเดียวกัน เช่น การช่วยเหลือการงานแบ่งเบาภาระของกันและกันและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาท หน้าที่กลุ่มชุมชนของตน สมานัตตตา เป็นการวางตนเสมอต้นเสมอปลายทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งหลักธรรมดังกล่าว ทำให้ผู้คนในชุมชนเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกันสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาติ (ภักชลา สุวรรณนวล และคณะ, 2021 : 334-335)

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนในหลักของการให้ความสงเคราะห์เพื่อประโยชน์แก่ผู้รับทั้งด้านกาย วาจา และใจ ซึ่งประกอบไปด้วยการให้ 4 ประการ คือ 1) การให้ทาน เอื้อเพื่อเผื่อแผ่แบ่งปันเสียสละไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันในบุคคลและหมู่ชนในการให้สิ่งของและการแนะนำสั่งสอนด้วยหลักธรรม 2) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำอันสุภาพอ่อนหวาน พูดด้วยจิต

ที่รู้จักซึ่งกาลเทศะอย่างเหมาะสมพร้อมแสดงถึงความเป็นมิตรไมตรีอันดีต่อกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน 3) อุตถจริยา การช่วยเหลือกิจการประพฤตินโดยบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ผู้อื่น สงเคราะห์แก่ผู้ทุกข์ยากของตนตลอดจนบุคคลที่พึงให้ความเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน 4) สมานัตตตา การปฏิบัติตนด้วยความเสมอต้นเสมอปลายด้วยความถูกต้องตามหลักธรรมที่พึงต้องปฏิบัติแห่งตนและกระทำตนให้เข้ากับผู้อื่นสังคหวัตถุ 4 จึงเป็นหลักธรรมที่จะส่งผลให้เกิดกัลยาณมิตรก่อให้เกิดความผาสุกตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับสังคม และระดับประเทศชาติ

6. การพัฒนาบริการสาธารณะอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลัก

สังคหวัตถุ 4

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามบริบทพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ และตามหลักการกระจายอำนาจที่รัฐได้รับมอบภารกิจถ่ายโอน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่และอำนาจโดยอิสระในการบริหารงานเพื่อตอบสนองตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งหน้าที่และอำนาจนั้นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นหน่วยงานหลักในการจัดบริการสาธารณะในระดับพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดโดยมีข้าราชการเป็นกลไกและเป็นตัวจักรสำคัญ ในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะไปสู่ประชาชนด้วยหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบภายใต้การบริหารงบประมาณ บุคลากรและการพัฒนาพื้นที่ไม่ว่าในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การตลอดจนจัดทำบริการสาธารณะอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะโดยยึดถือว่าการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนจึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานที่ดียิ่งขึ้นนั้นหมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการให้บริการสาธารณะโดยดำเนินการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามความต้องการของประชาชนในการที่จะได้รับการตอบสนองการบริการสาธารณะที่ดี มีการดำเนินการวางแผนพัฒนาการบริการสาธารณะให้พร้อมสำหรับการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนต่อไปในอนาคตเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญสูงสุดในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ โดยการนำหลักปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม ที่เรียกว่า “สังคหวัตถุ 4” ซึ่งเป็นหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่สังคมไทยยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานประกอบไปด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา หลักธรรม สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มุ่งหวังในเรื่องของการให้หรือการสงเคราะห์ที่สามารถนำมาใช้ในการกล่อม

เกลาจิตหรือนำมาสร้างวัฒนธรรมทางจิตในการสืบทอดการให้หรือการสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดเป็นจิตสำนึกที่มีจิตอันเป็นสาธารณะหรือ จิตอาสา ก่อให้เกิดเป็นจิตวิญญาณ ในการปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสามารถนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ปฏิบัติใช้ให้สอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้บุคลากรมีจริยธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาบริการสาธารณะทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาบริการสาธารณะที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ด้วยกาย วาจา ใจ ที่ให้การสงเคราะห์ซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนผู้รับบริการ และระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาบริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ ประการแรก คือ ทาน เป็นการปฏิบัติด้วยการให้ทานตามหน้าที่และอำนาจของตนโดยการให้บริการประชาชนเมื่อประชาชนเข้ามาติดต่อราชการด้วยความยินดีและพร้อมให้คำแนะนำข้อมูลต่าง ๆ ให้กับประชาชนผู้รับบริการด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันความรู้ความสามารถที่ตนมีด้วยความเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจช่วยเหลือในสิ่งที่ประชาชนผู้เข้ารับบริการขาดตกบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ประการที่สอง คือ ปิยวาจา เป็นการปฏิบัติในการให้หรือการสงเคราะห์ด้วยการปฏิบัติตนต่อประชาชนผู้เข้ารับบริการด้วยการพูดจาให้มีความไพเราะ พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน พูดด้วยจิตที่รู้จักซึ่งกาลเทศะอย่างเหมาะสม แสดงถึงความสัมพันธ์ไมตรีอันดีโดยการทักทายประชาชนด้วยความเต็มใจ เปี่ยมไปด้วยความจริงใจ ตลอดจนให้คำแนะนำกับผู้ที่มาบริการด้วยวาจา ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน เมื่อพูดจาด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนหวานทำให้เกิดมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ประการที่สาม อตถจริยา คือ การให้การสงเคราะห์ด้วยการประพடுத்தตนโดยการให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนที่มาใช้บริการและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยเริ่มจากการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลในระดับสังคมของตน คือ สังคมในระดับครอบครัวไปสู่การช่วยเหลือสงเคราะห์เกื้อกูลทั้งในระดับชุมชน สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการให้การสงเคราะห์เกื้อกูลบุคคลที่พึงให้การสงเคราะห์ในความเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และประการสุดท้ายที่ต้องปฏิบัติ คือ สมานัตตตา การให้การสงเคราะห์ด้วย การให้บริการประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติและให้การบริการด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักธรรมที่พึงต้องปฏิบัติต่อประชาชนผู้เข้ารับบริการด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งหากปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ทั้งสี่ประการได้ก็จะส่งผลให้เกิดกัลยาณมิตรทั้งภายในและภายนอกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไล่เลียงตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมทุกระดับชั้น สังคหวัตถุ 4 จึงเป็นธรรมอันก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาติ จากผลการวิจัยจากแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้นำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาบุคลากรในการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กร โดยพบว่าเจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ 1) ด้านทาน ควรให้บริการประชาชนเมื่อประชาชนเข้ามาติดต่อราชการ 2) ด้านปิยวาจา เจ้าหน้าที่ควรพูดจาให้มีความไพเราะและทักทายประชาชนด้วยความเต็มใจ เปี่ยมไปด้วยความจริงใจ ตลอดจนให้คำแนะนำกับผู้ที่มาบริการ 3) อตถจริยา เจ้าหน้าที่ควรให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนที่มารับ

บริการ และ 4) สมานัตตตา เจ้าหน้าที่ควรบริการประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่บุคลากรในองค์กรเป็นคนดี คนเก่งและเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมอันดี

ดังนั้น สังคหวัตถุ 4 จึงเป็นหลักธรรมพระพุทธศาสนาหลักธรรมหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน โดยการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการให้หรือการสงเคราะห์ให้เกิดขึ้นภายในกาย วาจา และใจ เพื่อสร้างจิตวิญญาณให้เกิดแก่ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการส่งต่อไปสู่บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ จากคนในรุ่นปัจจุบันไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไปในอนาคต เกิดเป็นทุนทางสังคมที่เกิดจากการให้การสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน และเป็นการให้เพื่อการพัฒนาบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสืบทอดไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด มุ่งไปสู่เป้าหมายสูงสุดในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนให้มีคุณภาพ เกิดมาตรฐานการบริการสาธารณะที่ดี เกิดการพัฒนาการให้บริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม “สังคหวัตถุ 4” นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- กันยพร อีริเวคิน. (2560). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการของกิจการเพื่อสังคมด้านอุตสาหกรรมอาหารอินทรีย์ในประเทศไทย*. คุษภินิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีนิพนธ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก <https://research-system.siam.edu/thesis/doctorate/4012-2015-12-04-02-54-13>
- เกษร เกษมชื่นยศ. (2563). การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารจันทร์เกษมสาร*. 26(1), 16-30. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=การพัฒนาอย่างยั่งยืน+ตามพจนานุกรมไทย&xsrf=APq->
- จัญญา ไผถพันธ์. (2561). หลักการพัฒนาที่ยั่งยืนกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน : กรณีการณ์ขนส่งทางอากาศ. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 11(1), 55-74. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับกรอบความร่วมมือ>
- จักรวาล สุขไมตรี. (2562). การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารราชพฤกษ์*. 17(2), 105-111. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=การบริหารงานตามหลักสังคห+วัตถุ+๔>
- ชยิสรา จันทะโร. (2559). *การจัดบริการสาธารณะกับความต้องการของประชาชนของเทศบาลตำบลท่าศาลา*

- อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก mdc.library.mju.ac.th/thesis/2561/chayidsara_janTharo/fulltext.pdf
- ณัฐพงษ์ สัมฤทธิ์เดชขจร. (2557). การจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี : ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก it.nation.ac.th/studentresearch/files/5509145f.pdf
- ปิยากร หวังมหาพร. (2556). พัฒนาการการจัดบริการสาธารณะของไทย. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. 4(1), 37-61. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=พัฒนาการการจัดบริการสาธารณะของไทย+ดร.ปิยากร+หวังมหาพร>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/dictionary_of_buddhism_pra-muan-dhaama.pdf
- พระราชโองการประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (13 ตุลาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก*. หน้า 1-74. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- ภัสลดา สุวรรณนวล และคณะ. (2564). การบริหารจัดการชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมสาร*. 8(2), 325-336. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=การบริหารงานตามหลักสังคห+วัตถุ+๔>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก*. หน้า 1-90. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565, จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF
- วารินทร์ จันทรัตน์ และองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบก. (2564). พุทธวิธีเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 10(4), 328-338. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=%09ความสำเร็จในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.+วารสาร+มจร+สังคมศาสตร์ปริทรรศน์>
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2565). *สังคหวัตถุ 4*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2565, จาก https://th.WikiPedia.org/wiki/สังคหวัตถุ_4

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2565). การพัฒนาอย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การพัฒนาอย่างยั่งยืน>
- วุฒิสาร ตันไชย. (2559). รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ชัน แพคเก็จจิ้ง (2014). สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก www.kpi.ac.th/public/knowledge/book/data/651
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2561). การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ 21. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/26-SustainableDevelopment.pdf
- สถาพร วิชัยรัมย์ และคณะ. (2562). จริยธรรมในการให้บริการสาธารณะของไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 11(2), 117-134. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/bruj/article/view/220195>
- สุชาดา โพธิ์จักร. (2016). การให้บริการสาธารณะด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักพุทธธรรมของเทศบาลในประเทศไทย. วารสารวิจัยบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 2(1), 13-25. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.google.com/search?q=การให้บริการสาธารณะด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้หลักพุทธธรรม>
- เสาวลักษณ์ ติมนัน. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก thesis.rru.ac.th/files/pdf/663_2018_09_20_135637.pdf
- อำนาจ บุญรัตน์ไมตรี. (2559). แนวคิดการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารการเมืองการปกครอง. 6(1), 25-37. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก copag.msu.ac.th/journal/filesjournal/6-1/20012017945044.pdf

